

Forringet livskvalitet efter trafikulykker

Holgaard, Ragnhild; Møller, Mette

Published in:
Nyhedsbrevet trafiksikkerhedsforskning

Publication date:
2018

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link back to DTU Orbit](#)

Citation (APA):
Holgaard, R., & Møller, M. (2018). Forringet livskvalitet efter trafikulykker. *Nyhedsbrevet trafiksikkerhedsforskning*, 42. <http://www.trafiksikkerhedsforskning.dtu.dk/arkiv/nr-42/forringet-livskvalitet-efter-trafikulykker>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Forringet livskvalitet efter trafikulykker

En ny litteraturundersøgelse har vist, at personer med langtidsfølger efter en trafikulykke oplever nedsat livskvalitet.

Af Ragnhild Holgaard (videnskabelig assistent) og Mette Møller (seniorforsker)

Med moderne teknologier og øget trafiksikkerhed er sandsynligheden for at overleve et alvorligt trafikuheld større, end den har været tidligere. Det er derfor aktuelt at undersøge de personlige omkostninger forbundet med følgerne efter at have været involveret i et trafikuheld. En ny svensk litteraturundersøgelse har kigget på, om personer med langtidsfølger efter en trafikulykke oplever at have en nedsat livskvalitet, og hvordan oplevelsen af livskvalitet udvikler sig i den første periode efter en trafikulykke.

Datamateriale

Undersøgelsen er baseret på resultaterne fra 30 artikler omkring livskvalitet efter trafikulykker udgivet i perioden 1999-2016. Alle de inkluderede artikler omhandlede undersøgelser udført i høj- og øvre middelindkomstlande.

De fleste af de inkluderede undersøgelser var baseret på selvrapporteret livskvalitet målt på forskellige tidspunkter efter trafikulykken. Kun to af undersøgelserne havde udført deres baseline-måling inden ulykken. De resterende undersøgelser anvendte en baseline-måling, som blev udført umiddelbart efter ulykken, fx i form af en retrospektiv rapportering af livskvalitet de sidste fire uger inden ulykken. De opfølgende målinger blev foretaget med forskellige tidsintervaller i de forskellige undersøgelser.

Mængden af livskvalitet hos de tilskadekomne deltagere blev i nogle af undersøgelserne desuden sammenlignet med mængden af livskvalitet hos den generelle befolkning og hos personer, som ikke havde været udsat for en trafikulykke.

Definition og måling af livskvalitet

I undersøgelsen defineres livskvalitet som et multidimensionalt begreb vedrørende personens oplevelse af sin position i livet i konteksten af de kulturelle værdier, som de lever i, og i relation til deres mål, forventninger, standarder og bekymringer. Livskvalitet er således defineret meget bredt, og måles på baggrund af et bredt spektrum af områder i personens liv.

I de fleste inkluderede undersøgelser blev livskvalitet målt igennem forskellige former for spørgeskemaer. I kun tre undersøgelser blev livskvalitet vurderet igennem interview.

Livskvalitet efter trafikulykker

Overordnet viste resultaterne, at personer oplever at have ringere livskvalitet efter en trafikulykke, når de sammenlignes med andre, som ikke har været udsat for en trafikulykke. Mere specifikt viste resultaterne, at deres oplevede livskvalitet inden trafikulykken typisk var sammenlignelig med resten af befolkningens oplevede livskvalitet. Umiddelbart efter trafikulykken falder den oplevede livskvalitet markant (i løbet af de første 2-12 måneder efter ulykken), men begynder langsomt at stige igen (efter 6 mdr. til 8 år efter ulykken). Det er dog essentielt, at personer med langtidsfølger efter trafikulykker aldrig kommer op på det niveau af oplevet livskvalitet, som de havde inden ulykken.

Faktorer med betydning for livskvalitet

De forskellige undersøgelser fandt et antal faktorer, som havde betydning for, hvor stort et fald i livskvalitet, som den enkelte person oplevede. Yngre oplevede et mindre fald i livskvalitet end ældre, og tilsvarende oplevede mænd et mindre fald i livskvalitet sammenlignet med kvinder.

Flere af undersøgelserne fandt desuden, at jo mere alvorlig den skade, som personen fik i trafikulykken var, jo større var det fald i oplevet livskvalitet, som vedkommende oplevede. Desuden viste flere undersøgelser, at skader på ben og ryg medførte et særligt stort fald i livskvalitet. Andre undersøgelser fandt, at piskesmæld, særligt i kombination med kraftige smerter, er forbundet med et fald i oplevet livskvalitet. Generelt fandt flere af undersøgelserne, at personer, som oplever mange smerter efter deres trafikulykke, også oplever et større fald i livskvalitet end de personer, som oplever færre smerter.

Psykologiske faktorer havde også en betydning. Fx fandt flere af de inkluderede undersøgelser, at tilskadekomne, som fik PTSD efter ulykken, oplevede at have ringere livskvalitet end andre. En anden undersøgelse fandt, at både angst og depression som følge af ulykken hang sammen med en ringere oplevede livskvalitet senere hen. I de fleste tilfælde undersøges angst/depression/PTSD opstået efter ulykken, men en enkelt undersøgelse inkluderer også, om den tilskadekomne led af depression inden ulykken, og finder, at dette også hænger sammen med en ringere oplevede livskvalitet efter ulykken.

Nogle af undersøgelserne havde desuden set på indflydelsen af socioøkonomiske faktorer. Disse fandt, at personer med en kort uddannelse, manuelt arbejde og en lav indkomst (eller et tab af indkomst som følge af ulykken) i højere grad end andre oplevede et fald i livskvalitet som følge af trafikulykken.

[Faktaboks]	
Faktorer, der medførte et større fald i livskvalitet	
Ældre sammenlignet med yngre	Skade på ben og ryg
Kvinder sammenlignet med mænd	Smerter
Piskesmæld i kombination med smerter	Angst
Lav indkomst (eller tab af indkomst)	Depression
Kort uddannelse	PTSD
Manuelt arbejde	Sværhedsgrad af skaden

De enkelte interviewbaserede undersøgelser viste desuden, at deltagerne generelt mente, at følgerne fra trafikulykken havde betydning for mange områder af deres liv, fx både på arbejdspladsen og i familien. Desuden blev sociale netværk omtalt som en fordel i forbindelse med håndtering af følgerne fra en trafikulykke, da det sociale netværk kunne give opbakning og hjælpe den tilskadekomne med at tænke på andet end ulykken og følgerne.

Hvad kan man gøre?

Undersøgelserne peger på, at trafikulykker kan medføre en ringere livskvalitet for personer med langtidsfølger efter trafikulykker, og at dette fald i livskvalitet kan have en langvarig effekt. Dette understreger vigtigheden af en effektiv rehabilitering efter trafikulykker, hvis man ønsker at forebygge et permanent fald i livskvalitet. Posttraumatiske reaktioner er velkendte fra andre områder (fx i forbindelse med behandling af kræftpatienter), og forfatterne mener, at det burde være muligt at overføre viden om virkningsfulde interventioner fra disse områder til behandlingen af patienter med langtidsfølger efter trafikulykker.

Desuden påpeger forfatterne, at mange af de inkluderede artikler finder faktorer, som har betydning for, hvor meget den oplevede livskvalitet falder efter en trafikulykke (fx alder, køn, socioøkonomisk status, sværhedsgraden af skaden, skadens placering og at blive diagnosticeret med PTSD). Forfatterne mener, at fremtidig forskning med fordel kunne fokusere på disse faktorer i forbindelse med rehabilitering efter trafikulykker.

Litteratur:

Rissannen, R., Berg, H. & Hasselberg, M. (2017). Quality of life following road traffic injury: A systematic review. *Accident Analysis & Prevention*, 108, s. 308-320.